

KAITSELIIT

Hr Hanno Pevkur
Kaitseministeerium
Sakala 1, 15094 Tallinn

Teie: 15.06.2026 nr 1.2-2/54-1

Meie: 03.07.2026 nr 0-41/26/26-2

Inimpäritolu materjali seaduse eelnõu

Austatud minister

Sotsiaalministeerium on esitanud ministeeriumitele kooskõlastamiseks ja teiste hulgas Kaitseliidule arvamuse andmiseks inimpäritolu materjali seaduse eelnõu ja seletuskirja. Kaitseliit esitab eelnõu ja seletuskirja kohta järgmised märkused ja ettepanekud.

1. Eelnõu § 5 p 3 kohaselt võib inimpäritolu materjali väljastada ainult SoHO asutustele, haiglaerandi loa omajale või ravimite tootja loa omajale. Kaitsevägi ega Kaitseliit ei ole SoHO asutused, haiglaerandi loa omajad või ravimite tootja loa omajad, vaid täidavad eelnõu § 21 lg 2 sätestatud tingimustel ja ulatuses sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud verekeskuse ülesandeid. Eelnõu § 5 lg 3 kohaselt ei tohiks ka eelnõu § 21 lg 2 sätestatud tingimuste esinemisel Kaitseväele ega Kaitseliidule inimpäritolu materjali, sh verd ja verekomponente väljastada. **Kaitseliit teeb ettepaneku täiendada eelnõu § 5 p-ga 4 järgmises sõnastuses: „4) Kaitseväele ja Kaitseliidule käesoleva seaduse § 21 lõikes 2 sätestatud ülesannete täitmiseks.“**

2. Eelnõu § 6 lg 1 esimeses lauses sätestatakse: „SoHO toiminguid võib teostada üksnes juriidiline isik, kellel on SoHO määruse alusel nõutav registreering, SoHO käitleja või importiva SoHO käitleja luba (edaspidi tegevusluba) või SoHO preparaadi luba.“ See välistab Kaitseväe ja Kaitseliidu poolt SoHO toimingute tegemise haldusülesandena seaduse alusel ning läheb vastuollu eelnõu § 21 lg 2 tuleneva verekeskuse ülesannete täitmisega erikorra ajal. See vastuolu võib küll üld- ja erinormi suhte kaudu olla ületatav, kuid juriidiliste teadmisteta rakendaja jaoks oleks õigusselgem, kui piirang oleks selgelt kitsendatud. **Kaitseliit teeb ettepaneku täiendada eelnõu § 6 lg 1 pärast sõna „teostada“ sõnaga „majandustegevusena“ või tuua Kaitseväge ja Kaitseliitu puudutav erand selgesõnaliselt välja.**

3. Eelnõu § 21 lg 2 sätestatakse: „Kõrgendatud kaitsevalmiduse, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal võivad lisaks SoHO asutustele käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud toimingud teostada Kaitsevägi, Kaitseliit ning riigikaitse seaduse § 37 alusel Eesti Vabariigi territooriumil viibivad välisriigi relvajõud.“ Sätte tekstis kasutatakse kuni 30.09.2026 kehtivate õigusaktide terminoloogiat. Alates 01.10.2026 jõustub kriisiolukorra ja riigikaitse seadus, millega asendatakse nt termin „kõrgendatud kaitsevalmidus“ terminiga „kriisiolukord“ ning tunnistatakse riigikaitse seadus kehtetuks. Kuna ei ole ettenähtav, et eelnõukohane seadus võiks jõustuda enne kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse jõustumist, oleks mõistlik sõnastada säte vastavalt kriisiolukorra ja riigikaitse seaduse terminoloogiale.

4. Eelnõu § 21 lg 2 kohaselt on Kaitseväel ja Kaitseliidul volitus teha erikorra ajal eelnõu § 21 lg-s 1 loetletud verekeskuse toiminguid. Eelnõu § 21 lg 1 loetletakse vere ja verekomponentide

kogumise, töötlemise, kvaliteedikontrolli, ladustamise, vabastamise ja väljastamise. Selles loetelus ei ole sõnaselgelt nimetatud **vereülekanne**t ega laiemalt **inimkasutust**. Eelnõu § 6 lg 3 seotakse volitus teha vereülekanne kintsalt tervishoiuteenuse korraldamisega järgmises sõnastuses: „Vereülekanne võib määrata ka üldarst ja arst-resident, kes osutab teenust tervishoiuteenuse osutaja juures, kel on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse alusel antud vastav eriarstiabi osutamise tegevusluba.“ Seletuskirja kohaselt on Kaitseväele, Kaitseleidule ja liitlastele antakse õigus korraldada verekogumist ning osutada vereülekanne teenust ilma vastava tegevusluba taotlemata. Kaitseleidu hinnangul on vereülekanne tegemise õigus Kaitseväele ja Kaitseleidule lahingumeditiini tagamise seisukohalt tegelikult vajalik. **Kaitseleidule ei ole, et vereülekanne tegemise või selle korraldamise õigus, tuleb see eelnõu tekstis sõnaselgelt sätestada, ning teeb ettepaneku täiendada eelnõu § 21 lg 2 pärast sõna „toiminguid“ sõnadega „ja teha vereülekanne“.**

5. Eelnõu § 21 lg 4 sätestab, et „käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asutused“ järgivad SoHO määruse artiklis 63 sätestatud hädaolukorra lahendamise kava, artiklis 65 kirjeldatud mõõndusi ning artiklis 66 seatud piirangut. Lõikes 1 nimetatud asutus on verekeskus; Kaitsevägi, Kaitseleidule ja liitlased on nimetatud sama paragrahvi lõikes 2. Seletuskirjas on selle sätte kohta antud järgmine selgitus: „[–] Sõja- või hädaolukorras võib retpiirangude elu sõltuda veretarnete tagamise kiirusest, ning rahuolukorrale sarnaste rangete kvaliteedistandardite täitmine ei pruugi olla võimalik ning seaks kannatanute elud ohtu. Ohutusnõuetest kõrvale kaldumise ulatus peab olema selgelt kirjeldatud hädaolukorra lahendamise kavas.“ See selgitus on vastuoluline, sest seob sõja- ja hädaolukorras tehtavad erandid SoHO hädaolukorra kavaga, mis sätte enda teksti kohaselt Kaitseväele, Kaitseleidule ega liitlastele üldse ei laiene. Kui eesmärk on, et ka Kaitseleidule, Kaitsevägi ja liitlasväed järgivad kriisiolukorras SoHO hädaolukorra kava, mõõnduste ja piirangute raamistikku, peaks § 21 lg 4 viitama lõigetes 1 ja 2 nimetatud asutustele, vastupidisel juhul tuleks seletuskirjas sõnaselgelt öelda, et SoHO hädaolukorra kava ega muud SoHO määruse osutatud nõuded Kaitseväele, Kaitseleidule ega liitlastele ei laiene. **Kaitseleidule teeb ettepaneku täpsustada vastavalt eelnõus või seletuskirjas, kas SoHO määruse art 63, 65 ja 66 laienevad Kaitseväele, Kaitseleidule ja liitlastele või mitte.**

6. Eelnõu § 25 lg 1 kohaselt teevad riiklikku järelevalvet eelnõukohase seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõuete täitmise üle vastavalt oma pädevusele Ravimiamet ja Terviseamet. Eelnõu § 21 lg 2 sätestatud verekeskuse ülesannete täitmine on Kaitseväele, Kaitseleidule ja liitlaste haldusüksuse. Eelnõus tuleb täpsustada, kas, kes ja millises ulatuses teostab haldusjärelevalvet Kaitseväele, Kaitseleidule või liitlaste poolt eelnõu § 21 lg 2 sätestatud haldusüksuse täitmise üle, või selgitada seletuskirjas üheselt, et järelevalvet selle haldusüksuse üle teostatakse üksnes teenistusliku järelevalve korras. Arvestada tuleks sellega, et vere ja verekomponentide kasutamise ja vereülekanne on osa lahingumeditiinist, mida korraldab Kaitsevägi. **Kaitseleidule teeb ettepaneku sätestada selge erinorm, mille kohaselt on haldusjärelevalvet Kaitseväele, Kaitseleidule ja liitlaste poolt vere ja verekomponentide käitlemise ja vereülekanne õiguspärasuse ja otstarbekuse üle Kaitseväele või riigi sõjalise kaitse eest vastutava ministri määratud asutuse pädevuses.**

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnu Miil

Kolonel

Peastaabi ülem

Kaitseleidule ülem ülesannetes

Sander Põllumäe

sander.pollumae@kaitseleidule.ee